

ДО ПРОБЛЕМИ КОНТРОЛЮ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ СУДДІВ У ГАНДБОЛІ

Віктор ЗГОБА

Львівський державний інститут фізичної культури

Постановка проблеми. Сучасний гандбол характеризується інтенсивністю ігрових ситуацій всезростаючою складністю і напруженістю боротьби у процесі гри. В таких умовах видовищність та естетичність ігрової діяльності у значній мірі залежить від дій судді, якому відведено функцію керівника гри.

Науковці [4] зазначають, що рівень суддівства в будь-якому виді спорту слід розглядати як об'єктивний критерій загального стану його розвитку, а подальший прогрес і спрямованість розвитку більшості спортивних дисциплін знаходиться у тісній залежності від підвищення якості суддівства. Крім того, на думку Сабіна А.І. [1] діяльність судді під час змагань можна розглядати як педагогічний процес управління двома спортивними командами, успішність реалізація якого залежить від розуміння змісту спортивної боротьби, правильного трактування правил гри, а також відповідного рівня фізичної і психічної підготовленості суддів. Тому удосконалення системи фізичної підготовленості суддів у гандболі сприятиме підвищенню якості суддівства.

Серед великої кількості робіт, присвячених дослідженню ігрової діяльності в окремих піднімалась проблема суддівства, зокрема у баскетболі [3], волейболі [1], футболі [5]. У гандболі проблема суддівства відображена в наукових посібниках [2], наукових статтях. Однак, контроль фізичної підготовленості суддів предметом спеціальних наукових досліджень не виступав, що актуальність зазначеної проблеми.

Метою нашої роботи є визначення шляхів дослідження системи контролю фізичної підготовленості суддів у гандболі.

У зв'язку з цим, нами було проаналізовано науково-методичні джерела з даної проблеми та узагальнено результати досвіду у процесі підготовки суддів в Україні.

Результати досліджень та їх обговорення. Досліджуючи психолого-педагогічні аспекти проблеми суддівства в спорті, науковці [4] запропонували класифікаційну схему ранжування видів спорту в залежності від складності ігрової діяльності. Під час визначення рівня складності суддівства увага дослідників зосереджена на наступні критерії: методи оцінки перебігу і результату змагальної діяльності (об'єктивний, суб'єктивний, змішаний), можливість в рамках правил гри зустрітися в тому чи іншому виді спорту в перебіг спортивної боротьби, а також ставиться практика окремих видів спорту до психофізіологічних, психологічних та фізичних якостей суддів. На підставі вказаних критеріїв гра в гандболі порівняно з футболом, хокеєм і баскетболом віднесена до шостого рівня, який характеризується вимогами до психічних і фізичних якостей судді, в той час, як у видах спорту нижчого рівня, вимоги до фізичних якостей суддів є меншими.

Висновком, по-перше, підтверджується доцільність дослідження системи контролю фізичної підготовленості суддів у гандболі, і по-друге, у процесі досліджень можна

орієнтуватися на підходи у дослідженні цієї ж проблеми та критерії оцінювання результатів дослідження у видах спорту, що віднесені науковцями до того ж рівня складності.

В Україні для визначення рівня фізичної підготовленості суддів у гандболі було розроблено комплекс тестових випробувань, що складається з чотирьох видів човникового бігу (два оберти навколо осі – біг – зупинка – два оберти навколо осі – біг спиною вперед), бігу по квадрату (лівим боком – вперед – правим боком – спиною вперед), біг 30 м і 12-ти хвилинний біг (тест Купера). Для оцінювання рівня фізичної підготовленості суддів різного віку і категорії розроблена єдина чотирьохбальна шкала (відмінно, добре, задовільно і незадовільно). В той же час, в останні роки на практиці застосовується лише останнє випробування, що вказує на зниження уваги до фізичної підготовленості суддів.

У проглядових картках суддів та у методичних вказівках суддям з гандболу звертається увага на швидкість реагування судді в ігровій ситуації. На це звертається також увага у дослідженнях з інших видів спорту.

На думку Віхрова К.Л [5], під час гри в футбол суддя повинен швидко приймати правильне рішення в умовах великого різноманіття ігрових ситуацій і ліміту часу керуючись чіткими положеннями правил гри.

Крім того, досліджуючи ефективність програми початкової підготовки суддів Дулін А.Л. [3] під час експерименту проводив комплексне тестування, в якому визначалися показники точності реагування в реакціях вибору з двох альтернатив на периферії поля зору і трьох альтернатив, коли один сигнал є в центрі, а два інші на периферії поля зору, точність сприйняття різних часових відрізків. Результати експерименту показали, що покращення цих показників сприяло підвищенню якості суддівства.

В той же час, тестові випробування рівня фізичної підготовленості суддів у гандболі не дозволяють оцінити вказані якості, що вказує на доцільність проведення досліджень і у цьому напрямку.

Аналіз досліджень контролю системи фізичної підготовленості суддів у футболі [5] показав, що у цьому виді спорту до рівня розвитку фізичних якостей суддів кожні п'ять років вимоги змінюються.

У зв'язку з цим, необхідно вивчити доцільність зміни з віком нормативів рівня фізичної підготовленості суддів у гандболі, а також тривалість вікових груп.

Науковці [4] наголошують, що якість суддівства залежить від різних ступенів підготовленості суддів. У зв'язку з цим, на початкових етапах дослідження рекомендується складання професіограми судді того чи іншого виду спорту.

Виходячи із вказаної проблеми нашого дослідження, доцільним видається визначення взаємозв'язків між показниками фізичної підготовленості та показниками інших видів професійної діяльності суддів у гандболі, зокрема теоретичних і функціональних морально-вольових тощо.

Висновки.

1. Доцільно провести дослідження з метою доповнення системи контролю фізичної підготовленості суддів у гандболі випробуваннями для визначення показників точності реагування в реакціях вибору та точності сприйняття різних часових відрізків.

2. Доцільно провести дослідження з метою диференціювання нормативів показників фізичної підготовленості суддів у гандболі за віковим критерієм.

3. Доцільно провести дослідження з метою визначення взаємозв'язків між показниками фізичної підготовленості та інших видів професійної діяльності суддів у гандболі.

Перспективи подальших досліджень. У подальших дослідженнях планується розробити професіограму діяльності суддів у гандболі, визначити взаємозв'язки між показниками фізичної підготовленості та показниками інших видів професійної діяльності суддів, обґрунтувати способи контролю фізичної підготовленості суддів та визначити ефективність способів контролю фізичної підготовленості суддів у гандболі.

Література

1. Барбачев А.И. Факторы, обуславливающие успешность деятельности судьи в условиях соревнований (на примере волейбола) // Автореф. дисс. ... канд. пед. наук 13.00.04, Ленинград, 1976. – 18 с.
2. Прибергас Я. Методические указания судьям по гандболу.- Вильнюс, 1997. - 28 с.
3. Данин А.Л. Исследование эффективности программы начальной подготовки судей по баскетболу // Теория и практика физической культуры, 1986. - № 7. – С. 34-35.
4. Данин А.Л. Худаев Н.А. Психолого-педагогические аспекты проблемы судейства в спорте // Теория и практика физической культуры, 1984. - № 3. – С. 48-50.
5. Атлетика футбольного арбитра. / Вихров К.Л. – Здоров'я, 1987. – 200 с.

CONTROL OF PHYSICAL PREPAREDNESS OF REFEREE IN HANDBALL

Viktor ZGOBA

L'viv State Institute of Physical Culture

Abstract. The task of the investigation was to work out a control system of physical preparedness of referees in handball by tests for determination of reacting exactness indexes in choice of different temporal pieces, to differentiate the indexes rates of physical preparedness in handball for century criterion, to define intercommunications between physical preparedness and other appearances of professional judges activity in handball.

Keywords: control, physical preparedness, referee, handball, tests, rates.
